

MAĞDUR ÇOCUKLARA HUKUKİ YARDIM KONUSUNDA BAROLARIN YÜRÜTTÜKLERİ ÇALIŞMALARA BİR ÖRNEK

Harika SELİÇİ*

İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi (Çocuk Mahkemeleri Komisyonu-Çocuk Hakları Komisyonu), 1989 yılından bu yana; bir taraftan çocuk haklarının tanınması, korunması uygulanması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yaparken, diğer taraftan da istismar ve ihmale uğrayan çocuklara hukuki yardımlarını sürdürmektedir.

Ancak gönüllü avukatlar vasıtası ile sürdürülen hukuki yardımların, müracaatları karşılayamaz hale gelmesini önlemek ve bu alanda çalışacak avukatların sayısını arttırmak ve mağdur çocuklarla ilgili hukuki desteği daha organize bir biçime dönüştürmek amacı ile; 12.09.2001 tarihinde “İhmal ve İstismar Mağduru Çocuklara Hukuki Yardım Birimi” oluşturulmuştur.

Merkez Yönetmeliği'nin, “istismar ve ihmale maruz kalan, suçta itilen, herhangi bir biçimde hakları ihlal edilen çocuklara yönelik bilgilendirme ve hukuki yardım sağlanması” amacını içermesi ve yine “hakları ihlal edilen çocuklara yönelik hukuki yardımların iyileştirilmesi için çalışmalar ve danışmanlık ve davada temsil dahil her türlü hukuki yardımın” Merkez'in faaliyet alanlarında belirtilmesi, Baro Yönetimi'nce yeterli görülünce; ayrı bir yönetmelik sunulmasına gerek kalmamıştır.

Sonuç olarak, İstismar ve İhmal Mağduru Çocuklara Hukuki Yardım Birimi'nin çalışmaları, Merkez'e bağlı ve Merkez Yönetmeliği esasları doğrultusunda, Merkez üyesi sorumlular tarafından yürütülmektedir.

Birimi oluşturmamızı takip eden günlerde, 19.3.1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 176-181. maddeleri uyarınca Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanan ve 14.11.2001 tarih 24583 sayılı *Resmî Gazete*'de

* İstanbul Barosu üyesi; İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi 2000 Ekim-2003 Mayıs Dönemi Sorumlusu.

yayımlanan “Adli Yardım Yönetmeliği”nin yürürlüğe girmesi ve İstanbul Barosu’nda “Adli Yardım Bürosu”nun kurulması ve mağdur çocukların da adli yardımdan yararlandırılması, hukuki yardımlarımızı daha etkin ve sistemli hale dönüştürmüştür.

Çocuk Hakları Merkezi, bu alanda çalışmak isteyen avukatlara çocuk hukukunun kapsamına giren; özel hukuk, kamu hukuku, uluslararası sözleşmeler, tavsiye kararları ve kuralları ve uygulamadan örnekleri de içeren, Meslek İçi Eğitim Seminerleri (Ek. 1) düzenlemektedir. Bugüne kadar 124 avukat eğitim seminerlerine katılmış, 299 avukat da eğitim seminerlerine katılmak üzere başvurmuştur.

Meslek içi eğitime katılmış Hukuki Yardım Birimi Avukatları, her ayın önceden tespit edilmiş belli bir gününde; karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini paylaşmak, uzmanından, hukuki bir konu veya kavramları öğrenmek, tartışmak ve nöbet günlerini belirlemek için toplanmaktadır.

24 saat başvuru kabul eden Çocuk Hakları Merkezi Hukuki Yardım Birimi nöbetçi avukatları her gün -tatil günleri hariç- Baro Çocuk Hakları Merkezi’nde nöbetleri sırasında (9.00-12.00 ve 14.00-17.00 arası -Nisan ayından itibaren sabah nöbetlerine de başlanmıştır-) başvuru sahibini dinleyerek hangi hukuki aşamalardan geçileceği hakkında bilgi vermekte hem de başvuru belgesine olayı ve görüşlerini aktararak; formun doldurulması ve adli yardım ile ilgili belgeler konusunda açıklamalarda bulunmaktadır. (Başvuru formu (Ek. 2) ve adli yardım talep formu) eklenebilir.

Nöbetçi avukat tarafından alınan başvurular, Adli Yardım Bürosu’na iletilmekte, eğitim almış avukatlar, bölgesine göre görevlendirilmektedir. (Avukatların ve bölgelerinin bir listesi de Adli Yardım Bürosu’nda bulunmaktadır.) Tüm belgelerin temin edilmesi mümkün olan hallerin dışında, acil korunma ihtiyacı olan çocuklar ile ilgili başvurularda belge istenmesi mümkün olmadığı ve mağdur çocuk, “çocuk” ve “mağdur” olduğu için, fakir kabul edilmekte, bazen görevlendirilen avukatın tuttuğu tutanak ile bazen de Adli Yardım Bürosu’nun tutanağı ile adli yardımdan yararlandırılmaktadır. Örneğin gece gelen taleplerde ... (özellikle savcılık ve karakol taleplerinde), CMUK gece görevlisi nöbetçi memur tarafından Çocuk Merkezi listesinden avukata sözlü bildirim yapılmakta, bu durum ancak ertesi gün Adli Yardım Bürosu’na iletebilmekte, Adli Yardım Bürosu listeden sıraya göre görevlendirme yapmaktadır. Görevlendirilen avukat, görevlendirilmeye konu iş için asgari ücret tarifesine göre ücret ve masraflarını (belgelendirdiği takdirde) almaktadır. 10.3.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Adli Yardım Yönetmeliği’ne göre; vekaletname masrafları da adli yardım kapsamına alınmıştır.

Küçüğün menfaati ile yasal temsilcinin menfaatinin çatıştığı durumlarda, örneğin; velayet, soybağı, küçük ile kişisel ilişki düzenlenmesi, nüfus kaydının düzeltilmesi vs. davalarında, çocuk için kayyım talebinde bulunmaktadır. Avukatların kayyım olarak atanmasının uzun bir prosedüre tabi olmaması ve davaların mümkün olduğu kadar kısa sürede ve çocuk yararına sonuçlandırılmasını sağlamak amacı ile; görevli avukatlar, meslektaşlarının kayyım olarak tayini talepleri mahkemelerce kabul edilmektedir. Çocuğun temsili ve kendisine kayyım veya vasi tayini için Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin (25.1.1996 tarihinde imzalanmış, 18.1.2001 tarih ve 4620 sayılı Kanun ile onaylanmıştır) uygulanması mahkemelerden talep edilmektedir.

Mağdur Çocuklara Hukuki Yardım Birimi'nde mevcut 187 dosya incelenmiş ve başvuru konuları sırasıyla şöyle tespit edilmiştir:

I. Velayet davaları,

II. Soy bağı, ırza geçme ve zorla alıkoyma davaları,

III. Nüfus kaydı,

IV. Kişisel ilişki kurulması,

V. Kuruma yerleştirme,

VI. Ensest; çocuğun fuhuşta kullanılması ve cinsel taciz,

VII. Tazminat davaları (hakaret, müessir fiil ve darp dolayısı ile) ve aile içi şiddet

VIII. Çocuk kaçırma, çocuk teslimi ve mahkeme kararlarının yerine getirilmesi,

IX. Tanıma; eğitim hakkının elinden alınması, darp sonucu ölüme sebebiyet vermek yer almaktadır.

Başvurularda karşılaştığımız sorunlardan biri de ana-baba nüfusuna yazılmak hakkının ihlali (ÇHS m. 7) yani kimlik belgesi olmayan çocuklarla ilgilidir. Bu sorunu çözmek için Medeni Kanun'un 41 ve 42. maddelerinin yanında Nüfus Kanunu'nun çeşitli maddeleri ve özellikle Ek 1 ve Ek 2 maddede hükümlerinden ve 27 Ağustos 2003 tarihli ve 25212 sayılı *Resmi Gazete*'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 17/c madde hükümlerinden yararlanılmaktadır.

Merkezin Mağdur Çocuklara Hukuki Yardım Birimine başvuran istismar mağduru çocuklara verdiğimiz hukuki destek, birçok kurumla eşgüdümlü

işbirliğini gerektirmektedir. Valilik, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlüğü, Çocuk Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri, Aile Mahkemelerinde değişiklik yapan 14.4.2003 tarih ve 5133 sayılı Kanun'a göre sulh ve asliye hukuk mahkemeleri, ceza mahkemeleri, Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlükleri, Milli Eğitim Müdürlüğü, nüfus müdürlükleri, hastahaneler, üniversiteler ve benzeri kurumlar yardım ve desteğini aldığımız başlıca kurumlardır. Aynı şekilde sözü geçen kurumlardan Merkezimize ihbarlar gelmekte veya başvurular yapılmaktadır.

İstismar olaylarının çoğunda adli mekanizmaları harekete geçirmeden, çocuklar açısından doğacak sonuçların çok yönlü ve dikkatli değerlendirilmesi ve özellikle cinsel istismar mağduru çocukların acilen sağlık kurumlarına yönlendirilmesi gerekmekte, oradan çıkan sonuçlara göre adli işlemlere başlanmaktadır. Takip edilen olaylarda çocukların değişik kişilere tekrar açıklama yapmalarını önlemek amacıyla uzman kişilerle işbirliği yapılmakta ve mahkemelerde onların dinlenmesi talep edilmektedir.

Merkez üyesi avukatların müdahil olarak katıldığı Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada çocuk ve ailesini tedavi eden psikoloğun tanık olarak dinlenmesine karar verilmiş, dinlenen uzmanın mağdurenin olay nedeniyle dinlenmesinin kendisine zarar verecek olmasının bildirilmesi üzerine mağdurenin dinlenmesinden mahkemece vazgeçilmiştir. (2000/216 K. sayı ve 19.10.2000 tarihli karar)

İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak; çocukların mağduriyetinin toplumda duyarlılık oluşturmak ve önleyici tedbirler almak suretiyle engelenebileceğini özellikle ana baba okulları, aile danışmanlığı ve terapisi ile aile koşullarının düzeltilmesine çalışılmasının önemli olduğuna inanıyor, bu görevin de başta devlet ve tüm resmi ve özel kuruluşlar ile baroların çocuk komisyonlarının işbirliğinde gerçekleşeceğini düşünüyoruz.

**İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ İSTİSMAR VE
İHMAL MAĞDURU ÇOCUKLARA HUKUKİ YARDIM BİRİMİ
BAŞVURU FORMU**

MAĞDURUN

Adı Soyadı :.....

Adresi :.....
.....

Telefon Ev Tel :.....

İş Tel :.....

Cep Tel :.....

D. Tarihi-Yeri :.....

Cinsiyeti :.....

Nüfus Bilgileri :.....

Ana-Baba Adı :.....

BAŞVURU SAHİBİNİN

Adı Soyadı :.....

Adresi :.....
.....

Telefon Ev Tel :.....

İş Tel :.....

Cep Tel :.....

Sıfatı :.....

Nüfus Bilgileri :.....

GÖNDEREN KURUM

Adı :.....

Belge Tarihi :.....

Belge Numarası :.....

Getiren Görevlinin

Adı Soyadı ve Sicili :.....

Başvuru Konusu ve Olay Tarihi, Yeri vb. Bilgiler

.....

.....

.....

Failin Kimliği ve Diğer Bilgiler

.....

.....

.....

Varsa Rapor, Şikayet ve İlgili Dökümanlar

.....

.....

.....

Görüşen Avukatın Notları

.....

.....

.....

Avukat Başvuru Sahibi

Tarih / İmza

Tarih / İmza

ABONET REKLAMI 2